

Ember- táj - csillagok

a Hortobágyi Csillagoségbolt-park és csillagoségbolt-parkok Magyarországon és a nagyvilágban

„Hortobágy, dicső rónaság, te vagy az Isten homloka” - kiált fel Petőfi Sándor. Jól kifejezi a puszta és a „töretlen látóhatár” élményét a ma is használatos szlogen: „Hortobágy: ahol az ég a földet éri”.

Elsőként alapított és legnagyobb nemzeti parkunk a Világörökség része és 2011 óta Nemzetközi Csillagoségbolt-park is. A fényszennyezés-mentes környezet megóvása nagyon fontos, hiszen az értékes élővilág nem csak nappal, de éjjel is igényli a zavartalan természetet. A táji-természeti értékek mellett az ősi gyökerekkel rendelkező pásztorkultúra is kiemelkedő jelentőségű itt, melynek része a mai napig élő rendkívül gazdag égismeret. A népi csillagászat egyedülálló értékét elismerve az UNESCO felvette a Hortobágyi Nemzeti Parkot a csillagászat és világörökség tematikus programba.

A régi kultúrák, eleink, őseink nagyon szorosan kötődtek a természet ritmusaihoz, a változó hosszúságú nappalok és éjszakák, az évszakok változásaihoz. Szűcs Sándor írja a Pusztai krónikában, és ez szépen összefoglalja a pásztortudomány lényegét: „csak pásztormódra tájékozódtak, csillagok állásából a föld, a fű milyenségéből.”

A kiállítás képei ízelítőt adnak a pásztortudás népi csillagászathoz kapcsolódó elemeiből, Hortobágy és más csillagoségbolt-parkok éjszakai tájképéből.

A bolygók, a Hold, a Nap és a csillagok, mint tájékozódást és időmeghatározást segítő égitestek alapvető szerepet játszottak az évezredek óta itt legeltető pásztorok életében, ünnep- és hétköznapjaiban, mítoszaiban, a tér és időbeli tájékozódásukban és az időjósításban. A pásztorok –akik az éjszakát is a jószág mellett töltötték, jól ismerték a csillagos eget, megfigyelték az égitesteket és tájékozódásukban, időmérésükben használták az éggömb forgását: „Az órát a csillagok menetiről tudták”. A csillagok és bolygók mellett ismerték az égbolt más jelenségeit is, és gazdag hiedelemvilág fűződik ezekhez is. Ilyenek pl. a hullócsillagok és a Hold változásai.

Hortobágy mellett hazánkban még két csillagoségbolt-park van: a zselici (alapítás 2009) és a bükki (alapítás 2017). A csillagoségbolt-parkok hálózatának tagjai ma már az egész világon megtalálhatók. Ilyen a La Palma szigetén található csillagoségbolt rezervátum.

A csillagoségbolt-parkok óvják a természetes éjszakai tájképet, ezzel a pásztorok csillagos egét, rajta a Tejút látványával megmutathatjuk a mai ember számára is, és egyben biztosítéka annak, hogy az utánunk jövő generációk is láthassák innen a Tejutat és az érzékeny biológiai sokféleség se sérüljön.

TOP-5.3.2-17-HB1-2018-00001 azonosítószámú „A hajdú hagyományok nyomában” című projekt